

es-Sehâvî, *Fethu'l-muğîs*, Beyrut 1403/1983, I, 260, 335, 337-339; Süyûtî, *Tedribü'r-râvî* (nşr. Abdülvehhâb Abdüllatif), Beyrut 1399/1979, I, 277, 330; İbn Arrâk, *Tenzihü's-şerî'a*, I, 12; Emîr es-San'ânî, *Tavzihu'l-efkâr*, Kahire 1366, II, 88, 243; Sa'dî el-Hâşimî, *Şerhu elfâzi't-tecrîhi'n-nâdire ev kalileti'l-isti'mâl*, Mekke, ts.; *Tecrid Tercemesi*, *Mukaddime*, I, 294-295; M. Yaşar Kandemir, *Mevzû Hadisler* (Ankara 1975), İstanbul 1997, s. 80-82, 130-138, 180-191; Talât Koçyiğit, *Hadis İstihlâkı*, Ankara 1985, s. 199-201; Mustafa b. İsmâil, *Şifâ'ü'l-'alil bi-efâz ve kavâ'idil-erh ve't-ta'dil*, Kahire 1411/1991; Emin Âşıkutlu, *Hadiste Ricâl Tenkidî*, İstanbul 1997, s. 110-117; Abdullah Aydınlı, "Alâ Yedeş Adl", *DİA*, II, 311-312.

EMİN ÂŞIKUTLU

KLASİK TÜRK EDEBİYATI

(bk. DİVAN EDEBİYATI).

KLİS

Hırvatistan'ın güneyinde eski bir Osmanlı sancağı ve kaza merkezi.

Dalmaçya kıyısındaki Split şehrinin kuzeydoğusunda kıyıda biraz içeride bulunan Klis günümüzde küçük bir kasaba olarak varlığını devam ettirmektedir. Kayalıklar üzerine kurulu tahkimatlı kalesi Split'i Batı Bosna'ya bağlayan stratejik yolu kontrol eder. Ortaçağ'larda Klis Hırvat Šubić ailesinin hâkimiyetindeydi (Zri-noğlu adıyla tanınan bu aile, XVI. yüzyılda Osmanlılar'ın en önde gelen düşmanları olarak ün kazanmıştı). Bölge, 1537'de Gazi Hüsrev Bey'e bağlı ve onun kethüdâsı olan Hırvat asıllı mühtedi Murad Bey tarafından zaptedildi.

Fetihten hemen sonra Klis sancak ve kaza merkezi yapıldı. Bu idarî yapı az çok Osmanlı Hırvatistanı'nın da sınırlarını tayin etmişti. Zira sancak toprakları büyük oranda eski Hırvat Krallığı ile günümüz Hırvatistan'ının sınırlarını ihtiva etmektedir. Osmanlılar da bu bölgeyi "vilâyet-i Hırvatî" olarak adlandırdılar. Klis sancak merkezi yapılmakla birlikte konum olarak Osmanlılar'ın rakiplerinin saldırılarına açık bir durumda olduğundan sancak beyi genellikle Livno'da (Osmanlı belgelerinde Hlivne [Bosna-Hersek]), kadî ise Šibenik yakınlarındaki Skradin'de (Iskiradin) otururdu. 1580'de Bosna vilâyeti tesis edildiğinde Klis sancağı ikiye ayrıldı ve kuzeybatısı Kırka adıyla Bosna vilâyetine bağlandı. Klis 1596'da kısa bir süre Habsburglular'ın himayesinde Hırvat Krallığı'nı ihya etmek isteyen mahallî

güçlerin hâkimiyetine geçti. Aynı durum 1645'te Venedikliler'in desteğiyle yeniden yaşandı.

1699 ve 1718'deki kısmî toprak kayıplarına rağmen Klis 1826'ya kadar Osmanlı sancağı olarak varlığını devam ettirdi. Osmanlı döneminde sancağın Bosna'ya yakın bölgelerinde yaygın bir İslâmlaşma oldu; İslâmî yapılaşma gerçekleşti ve pek çok tanınmış şahsiyet yetişti. Adriyatik bölgesine yakın diğer kısımda ise İslâmlaşma aynı oranda değildi. Bununla birlikte bu bölgeden de devşirme olarak alınan bazı kişiler Osmanlı Devleti'nde önemli hizmetlere kadar yükseldi. Bunlar arasında en tanınmış Klis civarında vakıf eserleri bulunan Sadrazam Rüstem Paşa'dır. Hazinesarbaşı ile İşkodra, İskenderiye ve Bosna sancak beyliği yapmış olan Firuz Bey (ö. 1512) gibi isimler ise daha fetihten önce Osmanlı bürokrasisine dahil olmuşlardı.

Klis sancağı susuz ve kayalık bir araziye sahip olduğundan ekonomik açıdan verimli bir bölge değildi. Bununla beraber yakındaki Venedikliler'e tahıl ürünleri ihraç ediliyordu. Venedik limanları bölgesinin Bosna, Macaristan ve İtalya ile olan ticaretinin de ihraç kapıları olarak önemli rol oynardı. 1592'de Split'te bir iskele inşa edildi. Bu arada sancak halkına da öşür ve timar arasında yeni bir statü sağlandı. Bunların içinde deniz kenarında bulunan Poljica (Police) kasabasına özel bir imtiyaz verildi. Geleneksel Hırvat toplum yapısını muhafaza eden Poljicalılar Osmanlılar tarafından Hassa-yi Hümâyün reâyâsı olarak adlandırıldı.

Sancağın güneybatı kısmında kayda değer bir şehir hayatı ve kültürü yoktu. Bu bölge, genellikle sık sık başı bozukların ve Adriyatik kıyılarındaki Senj'de üslenmiş olan Uskoklar'ın (Habsburglar'a bağlı çe-

teler, akıncı güçler) saldırılarına ve yağmalarına mâruz kalırdı. Muhtemelen bu yüzden müslüman ve hristiyan yerli halk arasında sipahi kahramanlık şiiri gelişmiş ve yaygınlaşmıştır. Klis'in serhat hayatına ve kültürüne dair bir kısım bilgiler Âlî Mustafa Efendi ve Evliya Çelebi'nin eserlerinde yer almıştır.

BİBLİYOGRAFYA :

"Klis", *Hrvatski Leksikon*, Zagreb 1996, I, 600; BA, TD, nr. 157, 533; TK, TD, nr. 475; Evliya Çelebi, *Seyahatnâme*, V, 458-470, 494-495; *İstanbul Vakıfları Tahrir Defteri 953 (1546)*, s. 432; S. Trajić, "Trgovina Bosne i Hercegovine s lukama Dalmacije i Dubrovnika u XVII i XVIII stoljeću", *Pomorski Zbornik*, Zagreb 1962, s. 342-370; A. Tietze, *Mustafa Ali's Counsel for Sultans of 1581*, Wien 1979, I, 72-73; H. Reindl, *Männer um Bayezid*, Berlin 1983, s. 190-199; A. Sućeska, "O položaju Poljica u osmanskoj državi", *POF*, sy. 16-17 (1967), s. 77-91; D. Joksimović, "Klis", *Enciklopedija Jugoslavije*, Zagreb 1962, V, 256-257.

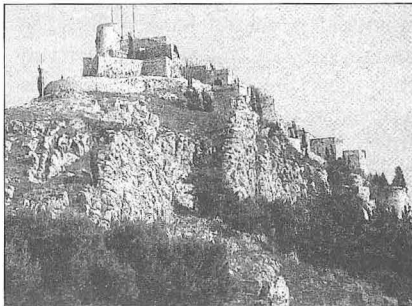
NENAD MOAČANIN

KOCA

Türkçe'de "evli kadının eşi" anlamında kullanılan koca kelimesinin Arapça'daki karşılığı *zevcdir* (çoğulu *ezvâc*). Arapça'da *ba'l* kelimesinin (çoğulu *bu'le*) bir anlamı da koadır. Sözlükte "eş", "tür", "çift" anlamlarına gelen *zevc*, terim olarak evlilik birliğinin taraflarını meydana getiren kadın ve erkeğin her birini ayrı ayrı ifade eder. *Zevc* denince -Türkçe'deki eş kelimesinde olduğu gibi- kadın esas alındığında koca, koca esas alındığında da karısı kastedilmiş olur. Bununla birlikte örfte kocayı ifade etmek için *zevc*, evli kadını ifade etmek üzere bu kelimenin müennesi olan *zevcenin* (çoğulu *zevcât*) kullanımını yaygınlık kazanmıştır. Karı kocayı birlikte anlatmak için de *zevceyn* tabiri kullanılır.

Kur'an-ı Kerîm'de *zevc* kelimesi hem sözlük hem de ıstılahtaki anlamında tekil, ikil ve çoğul şekillerinde sıkça kullanılmıştır (meselâ bk. el-Bakara 2/35, 232, 234; en-Nisâ 4/20; el-En'âm 6/143; Hûd 11/40; el-Hac 22/5; el-Ahzâb 33/28; er-Rahmân 55/52). *Ba'l* kelimesi de "koca" anlamında birkaç âyette geçer (el-Bakara 2/228; en-Nisâ 4/128; Hûd 11/72; en-Nûr 24/31). Hz. Peygamber'in hadislerinde ise kocayı ifade etmek üzere *zevc* ve *ba'l*, evli kadını ifade etmek için *zevcenin* kullanıldığı görülmektedir (Wensinck, *el-Mu'cem*, "ba'l", "zvc" md.leri). İslâm hukuk literatürün-

Klis Kalesi - Hırvatistan

de koca ile ilgili hükümler özellikle aile hukuku başta olmak üzere fikhin çeşitli dallarında ele alınmıştır.

Gerekli şartları taşıyan ve usulüne uygun biçimde gerçekleşen evlilik akdinin tarafları olan karı koca için birtakım dinî, ahlâkî, hukukî görev ve sorumluluklar doğmaktadır. Kur'an-ı Kerim'de kadının kocası, kocanın da karısı üzerinde haklarının bulunduğu belirtilmekle birlikte (el-Bakara 2/228, 233; en-Nisâ 4/4, 20-21; et-Talâk 65/7) bu hakların ne olduğu konusunda ayrıntıya girilmeyerek "ma'rûf" ölçütü getirilmiştir. Evlilik birliğinin devamı için karı kocanın birbirine sevgi, saygı ve hoşgörü ile davranması, iyi geçinmeleri, birbirinin şerefine zedeleyecek ve değerini düşürecek davranışlardan sakınmaları ve cinsel ihtiyaçlarını yerine getirmeleri her iki tarafın müşterek hak ve vecibeleri arasında yer alır. Çocukların bakım ve terbiyesi de ortak görevlerdendir. Bunun dışında karı kocanın evlilik birliğinden doğan ve hukukî niteliği ön plana çıkan bazı hak ve sorumlulukları söz konusudur ve bir taraf için hak olan diğer taraf için borç niteliği taşımaktadır.

Evlilik akdinin gerçekleşmesiyle birlikte kocanın karısına karşı yerine getirmesi gereken başlıca iki tür malî yükümlülük vardır: Mehir ve nafaka. Erkeğin evlenirken karısına verdiği veya vermeyi taahhüt ettiği para yahut mala mehir adı verilir. Kur'an'da kadınların mehir haklarına veya evlenecek erkeğin mehir ödeme yükümlülüğüne ana hatlarıyla temas edilmiştir (en-Nisâ 4/4, 24). Mehir nikâh akdinin şartlarından değil tabii ve hukukî sonuçlarından biri olarak kabul edilir; nikâh esnasında belirtilmemiş olsa bile kocanın karısına mehir ödeme yükümlülüğü vardır.

Evlilik akdinin hukukî sonuçlarından bir diğeri ise evlilik nafakasıdır. Kadın ve çocukların geçimini sağlama görevi kural olarak aile reisi olan kocaya aittir (el-Bakara 2/233; en-Nisâ 4/24). Bu esasen aile içi sorumluluklarda insanlığın genel tecrübesini yansıtmakta olup sünnette yer alan hüküm ve öneriler de bu çatı üzerine oturur (Buhârî, "Nafakât", 1, 4; Ebû Dâvûd, "Menâsik", 56). Evlilik nafakası yükümlülüğünün doğması için kocanın zengin olması gerekmediği gibi kadının fakir olması da gerekmez. Evlilik hayatı içinde kadının her türlü masrafı, eşlerin oturacakları evin temini ve döşenmesi kocaya aittir. Kocanın karşılamakla yükümlü olduğu bu tür masrafların kapsam ve seviyesini belirlemede örf ve eşlerin sos-

yal konumları esas olup fikh doktrininde yer alan ayrıntılar düzenleyici ve anlaşmazlık halinde çözümü kolaylaştırıcı nitelikte hükümlerdir. Boşanmış veya hâkim tarafından ayrılmış kadınların nafakaları da iddetleri doluncaya kadar kocalarına aittir (et-Talâk 65/6). Kocası vefat eden kadın kocasına mirasçı olacağından iddet süresince kendisine ayrıca nafaka ödenmesi gerekmez. Kocanın eşinin nafakasını temin etmemesi belirli şartlarla bir boşanma sebebidir (bk. NAFAKA).

Koca nafaka yükümlüsü olduğu için karısına zekât veremez. Evli kadının fitresi Ebû Hanîfe'ye göre kendisi, diğer üç mezhebe göre ise fitre borcu nafakaya dahil olduğu için kocası tarafından ödenir. İslâm hukukunun klasik doktrininde eşler arası mal rejimi olarak mal ayrılığı ilkesi benimsendiğinden karı ve kocanın mal varlıkları birbirinden ayrı tutulur. Dolayısıyla koca karısının malları üzerinde kânunî mirasçılığı dışında herhangi bir malî hak ve tasarruf yetkisine sahip değildir.

İslâm hukukunda aile reisliği yetki ve sorumluluğunu taşıma (kavvâm) kocaya aittir (en-Nisâ 4/34). Aile reisliğinin kocaya verilmesinde ortaya çıkacak karışıklığı önleme ve huzuru temin etme amacının öncelikli olduğu anlaşılmaktadır. Kocanın itaatsiz durumuna düşen karısına karşı başvuracağı tedbirleri ne şekilde kullanacağı Kur'an'da ifade edilmiştir (en-Nisâ 4/34; ayrıca bk. KADIN). Kocanın aile reisliğini üstlenmesine bağlı olarak karısının üzerinde ne tür haklara sahip olacağı hususu fıkhta ayrıntıyla işlenir. Bunlar arasında kadının kocasına meşrû ölçüler çerçevesinde itaat etmesi, evin dâhilî işlerini çekip çevirmesi, kadının kocasının kendi ikametine ayırdığı evde oturması, kocasının istemediği kimseleri evine almaması, kocasının bilgisi dışında onun malında makul ölçüleri aşan harcamalar yapmaması zikredilir. Hz. Peygamber Vedâ hutbesinde, "Sizin kadınlar üzerindeki hakkınız sizin istemediğiniz kimseleri evinize almamalarıdır" demiştir (Müslim, "Hac", 147; İbn Mâce, "Nikâh", 3). Ancak fakihler, kadının anne ve babası ile mahrem derecesindeki yakınlarıyla görüşmesinin kocasının iznine bağlı olmadığını ifade ederler. Öte yandan İslâm hukukularının eşler arası hak ve görevlerle ilgili görüşlerinin oluşmasında kendi bakış açıları ve yorumlarının yanı sıra yaşadıkları toplumsal şart ve anlayışların da rol oynadığı dikkate alınmalıdır.

Birden fazla kadınla evli olan bir erkeğin eşlerinin hepsine adaletle davranması

gerekir (en-Nisâ 4/3). Bu konuda gerekli olan eşlere vakit ayırma, barınma temini, yeme içme, giyim gibi nafaka mükellefiyetiyle ilgili konularda şekli ve zâhirî yönden gözetilmesi gereken objektif adalettir. İnsanın elinde olmayan kalbî eğilim bu tür adalete zarar veren bir unsur olarak görülmeyip böyle bir eğilim söz ve davranışlara aksettirilmemesi istenmiştir (en-Nisâ 4/129; ayrıca bk. ÇOK EVLİLİK).

İslâm hukukunda boşanma konusunda koca kadına oranla daha geniş bir serbestliğe sahiptir. Bu durum boşanmanın malî külfetinin kocanın sorumluluğunda oluşu ile yakından ilgilidir. Tek taraflı irade beyanıyla yapılan boşama (talâk) esas itibarıyla kocanın hakkıdır. Koca bu hakkı bizzat veya diğer hukukî işlemlerde olduğu gibi vekili aracılığı ile kullanabilir. Bu yetkiyi karısına da verebilir (tefvîz-i talâk). Hanefî mezhebine göre kadın sadece kocasının iktidarsız olması durumunda hâkim kararıyla boşanabilirken diğer mezhepler kocanın eşini nafakasız terketmesi, gaip olması, eşine kötü muamelede bulunması gibi durumları boşanma sebebi olarak kabul etmişlerdir.

Miras hukuku açısından koca belirli payları olan mirasçılar (ashâb-ı ferâiz) içerisinde yer alır. Kocanın karısına mirasçı olabilmesi için aralarında sahih bir nikâh akdinin bulunması gerekir. Eşini ric'î talâkla boşayan koca iddet beklediği sırada vefat eden karısına mirasçı olur. Bâin talâkla boşadığı karısına -bâin talâk nikâh ilişkisine hemen son vereceği için- mirasçı olamaz. Kocanın mirasçılığında iki durum söz konusudur: Ölen kadının oğlu veya kızı, oğlunun oğlu veya kızı yoksa karısının bıraktığı mirasın yarısını alır. Bu çocuklardan biri dahi bulunsa malın dörtte birine sahip olur (en-Nisâ 4/12). Koca karısının tek mirasçısı olsa bile kendisi için tesbit edilmiş olan haktan fazlasını alamayacağı konusunda Sünnî mezhepler arasında görüş birliği vardır. Koca diğer mirasçılar tarafından mirastan mahrum bırakılmaz.

Ceza hukuku açısından hırsızlık suçunda kocanın karısının malını çalması durumunda kendisine had cezası uygulanmaz. Çünkü örf bakımından bir kişinin yakınlarının izinsiz olarak bulunabileceği yer hırs kabul edilmez ve bu durum eşler arasında öncelikle geçerlidir. Muhâkeme hukuku açısından eşlerin birbirlerinin lehine şahitlik yapması geçersiz olduğu için kocanın karısı lehine şahitliği kabul edilmez.

BİBLİYOGRAFYA :

Râgıb el-İsfahânî, *el-Müfredât*, “ba1”, “zvc” md.leri; *Lisânü'l-Arab*, “zvc” md.; Wensinck, *el-Mu‘cem*, “ba1”, “zvc” md.leri; M. F. Abdülbâki, *el-Mu‘cem*, “ba1”, “zvc” md.leri; Buhârî, “Nafakât”, 1, 4, “Nikâh”, 27; Müslim, “Hac”, 147; İbn Mâce, “Nikâh”, 3; Ebû Dâvûd, “Menâsik”, 56; Şirâzî, *el-Muhezzeb*, II, 66-67; Kâsânî, *Bedâ’i‘* (nşr. Ali M. Muavvaz – Âdil Ahmed Abdülmevcûd), Beyrut 1418/1997, III, 607-615; Buhûfî, *Keşşâfü'l-Kınâ‘*, V, 184-191; M. Ebû Zehre, *el-Ahvalü’ş-Şaḥḫiyye*, Kahire 1377/1957, s. 163-258; a.m.f., “Kan ve Kocanın Hakları” (trc. Hasan Güleç), *DÜİFD*, IV (1987), s. 457-466; Yûsuf Kardâvî, *Fıkhü’z-zekât*, Beyrut 1389/1969, II, 719, 925; Bilmen, *Kamus’u*, II, 173-178; Vehbe ez-Zühayfî, *el-Fıkhü’l-İslâmî ve edilletüh*, Dimaşk 1405/1985, VII, 327-343; Muhammed ed-Desûkî, *Min Każâya’l-üstre fi’t-teşri‘i’l-İslâmî*, Devha 1406/1986, s. 67-93; Halil Cin, *İslam ve Osmanlı Hukukunda Evlenme*, Konya 1988, s. 176-260; Hamza Aktan, *Mukayeseli İslam Miras Hukuku*, İstanbul 1991, s. 89-93; Abdülvedûd es-Serîti, *Aḥkâmü’z-zevâc ve’t-talâk fi’ş-şer‘ati’l-İslâmiyye*, Beyrut 1995, s. 120-203; M. Akif Aydın, “Aile Hayatı”, *İlmihal*, İstanbul 1999, II, 217-221; “Zevc”, *Mu.F.* XXIV, 56-59.

KÂMİL YAŞAROĞLU

KOCA DÂVUD PAŞA

(bk. DÂVUD PAŞA, Koca).

KOCA HÜSEYİN

(ö. 1056/1646’dan sonra)

Reisülküttâb ve Osmanlı tarihçisi.

Aslen Saraybosnalıdır. Babası Gazi Hüseyin Bey Kütüphanesi hâfız-ı kütübüdür. Ancak bu kütüphane müstakil bir müesseseye olmadığından babasının buradaki mescid veya medresede görevli olduğunu düşünülebilir (Hancıç, s. 82). Koca Hüseyin’in İstanbul’a ne zaman geldiği ve hangi tarihte devlet hizmetine girdiği bilinmemektedir. Hayatı hakkında bilinenler hemen sadece kendi eserinde verdiği bilgilere dayanır. 1022 (1613) yılında reisülküttâblık makamında bulunduğunu belirten Hüseyin Efendi (*Bedâiyü’l-vekâyi’*, I, vr. 211^b, 277^b), altmış senedir Dîvân-ı Hümayun hizmetlerinde çalıştığını ve yaşı yetmiş-seksen arasında iken reisülküttâblık görevinden ayrıldığını ifade etmektedir (a.g.e., I, vr. 2^a). Ancak onun bu önemli görevde aralıksız değil fâsılalarla birkaç defa bulunduğu anlaşılmaktadır. *Sicill-i Osmânî*’de de 1033 (1624), 1038 (1629) ve 1044 (1634) yıllarında reisülküttâblık yaptığı belirtilir (IV, 795). 1047 (1637) yılında IV. Murad’ın düzenlediği Bağdat Seferi’ne katıldığı ve padi-

şahın emriyle Ahmed b. Yûsuf el-Karamânî’nin *Aḥbârü’l-düvel* adlı Arapça umumi tarihini Türkçe’ye çevirdiği bilinmektedir.

Ölüm tarihi, adının sehven Hasan olarak geçtiği *Naîmâ Târîhi*’ne dayanılarak (IV, 111) birçok eserde 1054 (1644) olarak verilir. Ancak Hüseyin Efendi, eserinin birinci kısmının temize çekme işini 1054 yılı Zilhiccesi başında (Ocak 1645) bitirdiğini, gördüğü bir rüya üzerine Osmanlı Devleti’ne dair cildi yazmaya devam ettiğini belirtir. Bu kısmın telifi için de birkaç yıl harcamış olabileceği düşünülürse seksen yaşlarında iken 1056’dan (1646) sonra ölmüş olması muhtemeldir. Nitekim eserinin bir yerinde 1056 (1646) yılı içinde bulunulduğundan söz etmesi (II, vr. 269^a) bu tarihte hayatta olduğunun bir başka delilidir. Ana dili Boşnakça yanında Arapça, Farsça ve Türkçe’yi iyi bildiği anlaşılan Hüseyin Efendi’nin Hammer tarafından “Hoca” şeklinde yazılan (*Devlet-i Osmâniyye Târîhi*, IX, 5) “Koca” sıfatının niçin ve ne zaman aldığı bilinmemektedir.

Hüseyin Efendi’nin bilinen yegâne eseri *Bedâiyü’l-vekâyi’* adlı umumi tarihidir. Eserin telif tarihi belli değilse de ya-

zarının ifadesinden müsveddesinin daha önce bittiği, reisülküttâblıktan ayrıldıktan sonra 1054 Zilhiccesinin başında (Ocak 1645) bunu temize çekmeye niyet ettiği, fakat gördüğü rüya üzerine telif faaliyetini sürdürdüğü anlaşılmaktadır (*Bedâiyü’l-vekâyi’*, vr. 2^{a-b}).

Tesbit edilebildiği kadarıyla *Bedâiyü’l-vekâyi’*’den ilk bahseden kişi XVIII. yüzyılın ünlü diplomatı ve biyografi yazarı Ahmed Resmî Efendi’dir. Ahmed Resmî, *Naîmâ*’dan naklen “hâlet-i vasatta ashâb-ı dirâyetten” biri olarak nitelediği Hüseyin Efendi hakkındaki bilgileri bu eserden naklettiğini belirtmekte (*Halîfetü’r-rüesâ*, s. 34-35), ayrıca reisülküttâblık makamının ortaya çıkışıyla ilgili bilgiler için de yine bu esere atıfta bulunmaktadır (a.g.e., s. 4). Hammer ise eserin Viyana Nationalbibliothek’teki nüshasını görmüştür (*Devlet-i Osmâniyye Târîhi*, VIII, 267). *Bedâiyü’l-vekâyi’*’in I. cildi olan bu nüsha Gustav Flügel tarafından tavsif edilmiştir (*Handschriften*, II, 94-96). Flügel’in verdiği bilgiye göre nesih hatla yazılmış bu cilt 609 varak olup üç bablık bir mukaddime ile dört fasıldan oluşmaktadır. Birinci bölümde Hz. Âdem’den Hz. Peygamber’e gelinceye kadar kısaca insanlık tarihi, beş

Bedâiyü’l-vekâyi’’in I. cildinin ilk iki sayfası (Viyana Milli Ktp., nr. AF 63/708)

